

TUOMAS KUHMONEN

Metateoria pienyrityksen toiminnasta ja yrittäjyydestä¹

Sopivan abstraktiotason ongelma

Kuvitellaan aluksi, että leijumme yötaivaalla parinkymmenen kilometrin korkeudessa. Jokaisesta pienyritystä vastaa sen kokoa ja ominaispiirteitä kuvaava lamppu. Ajan myötä osa valoista kasvaa, osa vaihtaa väriään ja osa sammuu. Uusia valoja syttyy öiselle maankamaralle silloin tällöin.

Mikä saa lamput syttymään? Mikä saa ne vaihtamaan väriään? Miksi osa niistä sammuu? Millaisia säännönmukaisuuksia kaleidoskoopissa valomeressä oikein on? Jos yritämme löytää vastauksen laskeutumalla alemmaksi, näemme kyllä tarkemmin, mutta vain osan kokonaisuudesta. Löydämme yksittäisiä vastauksia. Jos nousemme ylemmäksi, pienemmät ja himmeämmät lamput eivät enää näy. Menetämme osan pienyritysten maailmalle ominaisesta monimuotoisuudesta.

Väitöskirjani ”metateoria pienyrityksen toiminnasta ja yrittäjyydestä” (Kuhmonen 2010) käsittelee juuri tuota *sopivan lentokorkeuden ongelmaa*. Millaisella abstraktiotasolla ja analyttisellä apuvälineistöllä monenkirjavan valomereren moniulotteisuudesta saisi erotettua kussakin tapauksessa yhteiset (universaalit) ja erityiset piirteet? Kuinka ymmärrys ja tieteellinen tieto tästä maailmasta voisi lisääntyä niin, että se ei koostuisi vain irrallisista havainnoista tai itsestäänselvyyksistä? Tässä mielessä väitöskirja on lähestymistavaltaan *pragmaattinen* ja luonteeltaan *metodologinen*.

Yrittäjyyden määrittelyongelma

Pienyritysten valomereren tärkein virtalähde on *yrittäjyys* (esim. Thurik & Wennekers 2004, 142). Yrittäjyys on paljon käytetty mutta huterasti ymmärretty käsite, jonka monipuolisia tuoksia pidetään yhteiskunnallisesti merkittävinä.

¹ Puheenvuoro perustuu Lectio Praecursoria esitelmään Jyväskylän yliopistossa 15.5.2010.

Yrittäjyyden odotetaan lisäävän hyvinvointia (Ronstadt 1984, 27–28) tai talouskasvua (Holcombe 2000, 54); tehostavan toimintaa korvaamalla paremmilla vanhanaikaisia yrityksiä (Schumpeter 1934, 250) tai instituutioita (Colomy 1998, 276) tai korjaamalla markkinoiden epätäydellisyyksiä (Kirzner 1985, 30); tarjoavan ihmisille arvonantoa (Zafirovski 1999, 368) ja yhteisöllisyyttä (Chell 2007, 17); tuovan työttömiä takaisin työelämän piiriin (Thurik et al. 2008, 682); vastaavan riskien ja epävarmuuden kantamisesta (Knight 1921, 281) ja monenlaisien muutosten tuomien mahdollisuuksien hyödyntämisestä (Shane & Venkataraman 2000, 218) – luovan jopa kokonaan uusia maailmoja (Czarniawska-Joerges & Wolff 1991, 529).

Tästä merkittävästä ilmiöstä kiinnostuneet tutkijat eivät ole kuitenkaan osanneet oikein päättää, pitäisikö heidän tutkia ensisijaisesti ihmisiä, yrityksiä, markkinoita vai muita instituutioita – vai kaikkia yhtä aikaa. Yrittäjyyden tutkimuskohde on jäänyt epäselväksi. Ongelman ytimessä on yrittäjyyden *kiinnittyminen* talouteen, ihmisiin ja instituutioihin. Kiinnittyminen esimerkiksi markkinoihin on joko mullistava ja ainutkertainen (Schumpeter 1934, 66), havainnoiva (Kirzner 1973, 48) tai se puuttuu kokonaan (mikrotaloustiede). Yrittäjyys kiinnittyy ihmiseen on joko pysyvänä piirteenä (vrt. Rauch & Frese 2007) tai kertyvänä tieto- ja osaamis-pääomana (vrt. Becker 1993). Kiinnittyminen instituutioihin on joko alisteinen (Baumol 1990, 918; North 1991, 101–102) tai puuttuva, kiinnittymistä välttävä (Baker & Nelson 2005, 334; Weick 1979, 177). Siitä sen sijaan vallitsee jonkinlainen yhteisymmärrys, että kysymys on tietynlaisesta toiminnasta tai toimijuudesta, roolista. Usein kuitenkin tarkastellaan vain sen tuotoksia tai puite- ja taustatekijöitä. Käytetyt käsitteet ja tutkimuksellinen lähestymistapa ovat

tärkeitä, sillä ne toimivat tutkijan aisteina, herkistävät tutkijan tietynlaisille havainnoille (vrt. Denzin 1989, 13). Tieteen kartassa yrittäjyydestä ja pienyritysten maailmasta on valkoisia alueita ja epäselviä merkintöjä.

Moniulotteisuuden ongelma

Erilaiset tieteet ja koulukunnat teorioineen ja tarkastelukehikoineen antavatkin yrittäjyydelle ja sen tuotoksille monenkirjavia selityksiä. *Teoriat ovat todellisuuden käyttöjärjestelmiä*. Ne määrittävät, miten maailman näemme ja kuinka siitä ajattelemme. Tällainen kokonaisuus jäsenytyy usein jonkinlaiseksi paradigmatoksi, vakiintuneeksi tavaksi ajatella maailmasta ja vallitsevaksi tavaksi tutkia sitä (Guba 1990, 18; Miller 2007, 177). Sellainen muodostaa kuitenkin helposti *”paradigmavankilan”*, jonka kaltereiden välistä voi nähdä ja selittää vain osan ilmiöstä. Esimerkiksi funktionalismiin nojaavan talousteorian on vaikea selittää vajavaiseen tietoon tai tietämättömyyteen nojaavan yrittäjän toimintaa, kun hänellä on rationalismin ja klassisen päätöksentekoteorian vastaisia arvauksia ja vielä tunteitakin. Paksuista mikrotaloustieteen oppikirjoista yrittäjä puuttuu kokonaan (esim. Jehle & Reny 2001; Varian 2006)! Monet teoriat ja selitysmallit kuvaavat vain tunnettua ja olevaa, kun yrittäjyys suuntautuu tulevaan ja tuntemattomaan. Olemassa olevat markkinat, olemassa olevat piirteet tai tieto sekä vakiintuneet tai normeihin sopeutuneet ajattelu- ja toimintatavat voivat tarjota yrittäjyydelle vain rajapinnan, pitkäkestoisemman rakenteen. Vahva usko omaan tieteenalaan tai koulukuntaan ainoana tai edes parhaana selitysmallina on varmin tie paradigmatavankilan pimeisiin selleihin myös tämän ilmiön osalta!

Yrittäjyyteen liittyvä *moniulotteisuus* onkin suuri haaste tieteelle. Yrittäjät tunnistavat

toimintaansa vaikuttavat monenlaiset voimakentät, kun taas tutkijat puhuvat paradokseista. Todellisuudessa ei kuitenkaan ole paradokseja. Sellaiset johtuvat vain väärästä ”lentokorkeudesta” tai paradigmatavankilan kaltereista. Useat voimat voivat vaikuttaa asioihin samanaikaisesti, ne voivat esiintyä eri muodoissa (onhan valokin sekä hiukkasia että aaltoja) ja vaikuttaa eri kohteissa eri tavoin. Paradokseja esiintyykin lähinnä tutkijoiden päissä (vrt. Cyert & March 1992, 40–41; Pye 1993, 163–164). Yleensä he antavat etusijan joko rakenteelle (kuten markkinoille tai instituutioille) tai toimijalle (kuten ylivertaiselle yrittäjälle). Vaikutusvoima (agency) ilman rakennetta (structure) on kuitenkin sokea, yhtä lailla kuin rakenne ilman vaikutusvoimaa on tyhjä (Caldwell 2005, 109). Rakenteet sekä mahdollistavat että rajoittavat ja yrittäjä tarvitsee näitä maamerkeikseen. Jos yrittäjyyttä ohjaisi vain yhtenäinen käyttäytymisnormi tai instituutorakenne, kuinka se voisi toteuttaa niitä tärkeitä tehtäviä, joita yrittäjyydelle on sälytetty? Jos ylivertaiseksi yrittäjäksi synnyttäisiin, oppimiselle ei jäisi sijaa eikä toisaalta tarvettakaan?

Metateoria lähestymistapana ja yrittäjyysprojekti tutkimuskohteena

Olen ratkaissut tämän monisärmäisen pulman ja olen tuota ratkaisua tänään puolustamassa. Se perustuu kokonaisvaltaiseen *metateoriaan*. Metateoria sisältää ”sopivalta lentokorkeudelta” tehtyjä perusväittämiä, jotka sekä yhdenmukaistavat että ohjaavat pienyritysten maailmasta tehtävää tutkimusta. Jos teoriat ovat todellisuuden käyttöjärjestelmiä, metateoria on teorioiden käyttöjärjestelmä, ”tieteen teknologia-alusta”. Tässä tapauksessa metateorian aineksia haettiin muun muassa taloustieteen, sosiologian, psykologian, biologian, strategisen johtamisen, orga-

nisaatiotutkimuksen, antropologian, dramaturgian, filosofian ja sekä tietenkin yrittäjyyden teorioista, käsitteistä ja tutkimustuloksista. Metateoria pyrkii ”piirittämään” monimuotoisen ilmiön kattavasti. Se kuvaa yrittäjyyttä talouteen, ihmisiin ja instituutioihin *tilapäisesti* kiinnittyvänä ilmiönä, projektina. Yrittäjyysprojekti on yrittäjyyden ilmentymä ja tuotos. Sen keskeisiä tunnusmerkkejä ovat uutuus ja riski – taloudellinen, henkilökohtainen, sosiaalinen tai institutionaalinen. Yrittäjä on tällaisen projektin omistaja ja pienyritys sen yleisin puite tai alusta. Yrittäjyys ei ole ammatti eikä pysyvä olotila (vrt. Schumpeter 1934, 78), vaan riskipitoisen ja uutuutta tuottavan projektin käynnistämistä, johtamista, omistamista ja lopettamista.

Yrittäjyysprojekti on samanaikaisesti useiden erilaisten voimien vaikutuskentässä. Se liittyy ymmärrettävällä ja selitettävissä olevalla tavalla yhteen talouteen, henkilöihin, sosiaaliin suhteisiin ja instituutioihin liittyvät vaikutusvoimat. Näiden voimien kokonaisuus synnyttää yrittäjyyden: projektin käynnistämiseen, johtamiseen ja omistamiseen liittyvän toiminnon, toimintatavan, toimijuuden ja roolin. Yrittäjyys erotetaan siis näitä kantavasta henkilöstä, joka on yrittäjyydelle samalla tavalla mahdollistava ja rajoittava tekijä kuin taloudelliset, sosiaaliset ja institutionaaliset tekijätkin. Näistä muodostuva ”historiallinen perintö” saattaa hallita projektin omistajan (yrittäjän) ajattelua ja toimintaa, joka voi kuitenkin suuntautua ennakkoimattomalla tavalla myös täysin satunnaisten tekijöiden vuoksi.

Näistä syistä johtuen erilaiset vaihtoehdot ja luovat, karsivat ja johdonmukaisuutta ylläpitävät (evolutionääriset) voimat sekä niiden tuloksena syntyvät projektit vaihtelevat voimakkaasti tilanteesta toiseen. Yrittäjyyden tulosten tarkka ennustettavuus on huono, mihin perus-

tuu myös sen kyky muuttaa maailmaa, ”historiallista perintöä”. Siksi yrittäjyyttä ja yrittäjyysprojekteja voidaan kuvata vertailukelpoisella ja yleistettävissä olevalla tavalla vain ”metatasolla”. Metateoria kuvaakin sellaisia yhteisiä ja yleisiä (”meta”) rakenteita ja voimanlähteitä, jotka koskevat ja jäsentävät kaikkia yrittäjyysprojekteja. Se opastaa, kuinka varsinaisia selityksiä ja ehkä ennusteitakin tuottavia teorioita, selitysmalleja ja menetelmiä tulisi kehittää ja käyttää. Se liittyy myös mikro- ja makrotason loogisesti toisiinsa.

Mikään yhteiskuntaa tai sosiaalista toimintaa kuvaava teoria ei voi olla samanaikaisesti yleinen, tarkka ja yksinkertainen (Thorngate 1976, 406). Metateoriaa voidaankin tarkentaa erilaisilla *tutkimuslinseillä* käytännön tutkimustyötä varten – siis laskemalla lentokorkeutta, mutta unohtamatta kokonaisnäkömää. Teorian vakiovarusteisiin kuuluu kolme tutkimuslinssiä: 1) onko vaikuttava tekijä muutettavissa vai ei, 2) onko se peräisin sisäisistä vai ulkopuolisista lähteistä, ja 3) perustuuko se menneeseen vai tulevaan. Nämä perusulottuvuudet voivat täydentää eri tieteenalojen vajavaisia tai hampaattomia teorioita. Ne voivat kiteyttää myös eri oppisuuntien tutkijoiden runsaan käsitethtailun tulokset ja yhdenmukaistaa yrittäjyyden ja pienyritysten toiminnan tarkastelutapaa. Pienyrityksiä ja yrittäjyyttä koskevassa hajanaisessa tutkimuksessa tälle on erityistä tarvetta. Tällöin tutkijoiden ei tarvitsisi leimautua tiettyyn paradigmaan (Kuhn 1996, 10–11) tai kehittää ja todistaa irrallisia hypoteeseja (Popper 1963, 68–69), kun he voivat tukeutua metateoriaan: tieteellisen tutkimusohjelman (vrt. Lakatos 1970, 126, 133–134) johdonmukaisuutta ylläpitävään ja toimintaa ohjaavaan ytimeen.

Esimerkiksi yrittäjyystutkimuksen ajan-kohtainen keskustelu siitä, ovatko *liiketoiminta-*

mahdollisuudet olemassa vai rakentaako yrittäjä ne (esim. Eckhardt & Shane 2003, 336; Vaghely & Julien 2010, 84) voidaan palauttaa kolmelle jatkumolle. Olemassa oleva liiketoimintamahdollisuus ei ole muutettavissa, se on yrittäjyydelle ulkopuolinen ja menneeseen perustuva, siis jo olemassa. Rakennettu liiketoimintamahdollisuus on tietenkin muutettavissa, se on yrittäjyydelle sisäpuolinen ja tulevaisuuteen suuntautuva. Yleensä kaikissa yrittäjyysprojekteissa on kuitenkin molempia aineksia. Vaikka typologioita tarvitaan, jommankumman yksinomaisuuden tai erinomaisuuden julistaminen tuntuu samanlaiselta älylliseltä sokeudelta kuin pelkkään yritysten muuttumiskyvyttömyyteen (esim. Hannan & Freeman 1977, 957) tai muuttumiskykyyn (esim. Teece et al. 2000, 334, 339) takertuminen. Jos on uskossaan vahva, voi olla ajatuksissaan sokea. Paradigmavankilan sellaisä voi olla paksut kalterit.

Metateoriaa ei voida empiirisesti kumota, mutta sitä voidaan parantaa tai se voidaan korvata paremmalla. Väitöskirjassani olen havainnollistanut sen hyödyllisyyttä kolmessa maatilojen yrittäjyysprojekteja koskeneessa *empiirisessä* *minitutkimuksessa*. Monenlaisten voimakenttien muutokset saivat yrittäjyysprojektit käynnistymään, muuttumaan tai päättymään. Onnistuneiksi koetuissa projekteissa tärkeää oli tavoitteiden ja voimavarojen muutettavuus, joustavuus. Voimakenttien muutoksia eivät saaneet aikaan vain rationaaliset kannattavuussuhteiden tai voimavarojen muutokset, vaan myös sairastuminen, tympääntyminen, lapsen syntymä ja yrittäjän itsensäkin yllättänyt ajautuminen uusille urille. Tällaisten merkitystä ei ole tieteessä tapana tutkia. Tutkimus on vääristynyt tasapainon (ei epätasapainon), kasvun (ei supistumisen tai ennallaan säilymisen) ja onnistumisen (ei epäonnistumisen) suuntaan, eikä kaikkia todel-

lisuuteen kuuluvia selityksiä pidetä kovin "tieteellisinä". Niille ei ole ollut sijaa tieteen majatalossa. Metateoria tarjoaa nyt kodin myös näille vaikutusvoimille. Se toimii kuin *värityskirja*: hahmo on valmis, mutta kukin saa värittää sen tutkimustarpeidensa ja –kohteidensa mukaiseksi. Silloin voi täytyä Herbert Simonin (1996, x) tieteelle asettama tehtävä myös pienyritysten maailman osalta: "Tieteen tehtävänä on tehdä ihmeellinen ja monimutkainen ymmärrettäväksi ja yksinkertaiseksi – mutta ei vähemmän ihmeelliseksi".

Yrittäjyyden edistäminen

Yhteiskunta pitää yrittäjyyttä tärkeänä asiana. Yrittäjyyden ja erilaisten yrittäjäprojektien toteutumista edistävässä *elinkeinopolitiikan* reseptissä voisi olla kolme kohtaa.

- 1) Koska tulevaisuutta ei voi tietää, ihmisillä on siitä erilaisia *arvauksia*. Arvaukset voivat perustua "rationaaliseen" tietoon, tarinoihin, huhuihin tai ennusmerkkeihin. Aineksia näihin arvauksiin ammennetaan usein toisten esimerkeistä ja malleista. Yrittäjyydestä kannattaisi keskustella julkisuudessa esimerkkien avulla ja arkipäiväisenä, kaikille mahdollisena asiana.
- 2) Eri yrittäjillä on erilainen *luottamus* omiin arvauksiinsa. Luottamus voi perustua kokeemukseen, suojautumiseen riskeiltä, kulttuurin antamaan selkänjojan tai sokeaan uskoon omasta selviytymisestä. Erityisesti aiempi yrittäjäkokemus lisää luottamusta. Mahdollisuus kokeilla ja hankkia kokemusta avaa uusia tulevaisuuspolkujä ja parantaa onnistumisen mahdollisuuksia. Vain kokeilemalla voi onnistua ja tuottaa yhteiskunnan toivomia tuloksia.
- 3) Eri yrittäjillä on erilainen valmius *selvitä* pieleen menneistä arvauksistaan. Selviytyminen

voi perustua kertyneeseen varallisuuteen, varavaihtoehtoihin, tavoitetason reivaamiseen tai anteeksiantaviin instituutioihin. Yhteiskunta voi edistää yrittäjyyttä rakentamalla sellaisen turvaverkon, että mahdollisimman monet ihmiset voisivat kokeilla tilaisuuden tullen jonkinlaisen yrittäjäprojektin toteuttamista. Yrittäjäprojektiin on helpompi sitoutua kuin yrittäjän ammattiin.

Yrittäjäyys kuuluu perusuonteeltaan yhtä aikaa ekonomian, psykologian ja sosiologian tieteenalojen piiriin – ja niin sitä pitäisi myös tutkia. Yrittäjäyys on pohjimmiltaan huomattavasti vahvemmin sosiaalinen ilmiö kuin tähänastisen tieteellisen tai julkisen keskustelun perusteella voisi päätellä. ■

Lähteet

- BAKER, T. & NELSON, R. E.** 2005. Creating Something from Nothing: Resource Construction through Entrepreneurial Bricolage. *Administrative Science Quarterly* 50 (3), 329–366.
- BAUMOL, W. J.** 1990. Entrepreneurship: Productive, Unproductive, and Destructive. *Journal of Political Economy* 98 (5:1), 893–921.
- BECKER, G. S.** 1993. Human Capital. A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. Third Edition. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- CALDWELL, R.** 2005. Things Fall Apart? Discourses on Agency and Change in Organizations. *Human Relations* 58 (1), 83–114.
- CHELL, E.** 2007. Social Enterprise and Entrepreneurship. Towards a Convergent Theory of the Entrepreneurial Process. *International Small Business Journal* 25 (1), 5–26.
- COLOMY, P.** 1998. Neofunctionalism and Neoinstitutionalism: Human Agency and Interest in Institutional Change. *Sociological Forum* 13 (2), 265–300.
- CYERT, R. M. & MARCH, J. G.** 1992. *A Behavioral Theory of the Firm*. Second Edition. Malden, MA: Blackwell.
- CZARNIAWSKA-JOERGES, B. & WOLFF, R.** 1991. Leaders, Managers, Entrepreneurs On and Off the Organizational Stage. *Organization Studies* 12 (4), 529–546.

DISCUSSION

- DENZIN, N. K.** 1989. *The Research Act. A Theoretical Introduction to Sociological Methods*. Third Edition. Englewood Cliffs, NJ.: Prentice Hall.
- ECKHARDT, J. T. & SHANE, S. A.** 2003. Opportunities and Entrepreneurship. *Journal of Management* 29 (3), 333–349.
- GUBA, E. G. (Ed.)** 1990. *The Paradigm Dialog*. Newsbury Park, CA.: Sage.
- HANNAN, M. T. & FREEMAN, J.** 1977. The Population Ecology of Organizations. *American Journal of Sociology* 82 (5), 929–964.
- HOLCOMBE, R. G.** 2000. Entrepreneurship and Economic Growth. *Quarterly Journal of Austrian Economics* 1 (2), 45–62.
- JEHLE, G. A. & RENY, P. J.** 2000. *Advanced Microeconomic Theory*. Second Edition. Boston: Addison-Wesley.
- KIRZNER, I. M.** 1973. *Competition and Entrepreneurship*. Chigaco, IL: University of Chigaco Press.
- KIRZNER, I. M.** 1985. *Discovery and the Capitalist Process*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- KNIGHT, F. H.** 1921. *Risk, Uncertainty and Profit*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- KUHMONEN, T.** 2010. *Metatheory of Small Firm Performance and Entrepreneurship*. Fin-Auguuri Oy, Vesanto. Research Reports 4.
- KUHN, T. S.** 1996. *The Structure of Scientific Revolutions*. Third Edition. Chicago: The University of Chicago Press.
- LAKATOS, I.** 1970. Falsification and the Methodology of Scientific Research Programmes. In Lakatos, I. & Musgrave, A. (Eds.) *Criticism and the Growth of Knowledge*. Proceedings of the International Colloquium in the Philosophy of Science, London 1965, Volume 4. Cambridge: Cambridge University Press, 91–196.
- MILLER, D.** 2007. Paradigm Prison, or in Praise of Atheoretical Research. *Strategic Organization* 5 (2), 177–184.
- NORTH, D. C.** 1991. Institutions. *Journal of Economic Perspectives* 5 (1), 97–112.
- POPPER, K.** 1963. *Conjectures and Refutations. The Growth of Scientific Knowledge*. New York: Harper.
- PYE, A.** 1993. “Organizing as Explaining” and the Doing of Managing: An Integrative Appreciation of Processes of Organizing. *Journal of Management Inquiry* 2 (2), 157–168.
- RAUCH, A. & FRESE, M.** 2007. Let’s Put the Person Back Into Entrepreneurship Research: A Meta-Analysis on the Relationship Between Business Owners’ Personality Traits, Business Creation, and Success. *European Journal of Work and Organizational Psychology* 16 (4), 353–385.
- RONSTADT, R. C.** 1984. *Entrepreneurship. Text, Cases and Notes*. Dover, MA: Lord.
- SCHUMPETER, J. A.** 1934. *The Theory of Economic Development. An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- SHANE, S. & VENKATARAMAN, S.** 2000. The Promise of Entrepreneurship as a Field of Research. Note. *Academy of Management Review* 25 (1), 217–226.
- SIMON, H. A.** 1996. *The Sciences of the Artificial*. Third Edition. Cambridge, MA.: The MIT Press.
- TEECE, D. J., PISANO, G. & SHUEN, A.** 2000. Dynamic Capabilities and Strategic Management. In Dosi, G., Nelson, R. R. & Winter, S. G. (Eds.) *The Nature and Dynamics of Organizational Capabilities*. Oxford: Oxford University Press, 334–362.
- THORNGATE, W.** 1976. “In General” vs. “It Depends”: Some Comments of the Gergen-Schlenker Debate. *Personality and Social Psychology Bulletin* 2, 404–410.
- THURIK, A. R., CARREE, M. A., VAN STEL, A. & AUDRETSCH, D. B.** 2008. Does Self-Employment Reduce Unemployment? *Journal of Business Venturing* 23 (6), 673–686.
- THURIK, R. & WENNEKERS, S.** 2004. Entrepreneurship, Small Business and Economic Growth. *Journal of Small Business and Enterprise Development* 11 (1), 140–149.
- VAGHELY, I. P. & JULIEN, P.-A.** 2010. Are Opportunities Recognized or Constructed? An Information Perspective on Entrepreneurial Opportunity Identification. *Journal of Business Venturing* 25 (1), 73–86.
- VARIAN, H. R.** 2006. *Intermediate Microeconomics. A Modern Approach*. Seventh Edition. New York: W.W. Norton & Company.
- WEICK, K. E.** 1979. *The Social Psychology of Organizing*. Second Edition. New York: McGraw-Hill.
- ZAFIROVSKI, M.** 1999. Probing Into the Social Layers of Entrepreneurship: Outlines of the Sociology of Enterprise. *Entrepreneurship & Regional Development* 11 (4), 351–371.